

ANMELDELSER

I dette nummer er følgende anmeldt:

<i>Chresten Frostholm</i>	Engelsk sprogbog + øvelser (Eget forlag, 2003)
<i>Engelsk-dansk ordbog</i>	Gyldendals røde ordbog 13. udg. (Gyldendal, 2003)
<i>Lars Kaaber</i>	Mordets Ministre (Hernov, 2002)
<i>Jan Oxholm Jensen</i>	Blik for New York City (Frydenlund, 2004)
<i>Michael Bach Henriksen</i>	USA i det 20. århundrede (Gyldendal, 2002)
<i>Kirsten Hastrup</i>	“Action - Anthropology in the Company of Shakespeare” (Museum Tusulanums Forlag, 2004)

Anmeldelser og omtaler i kommende numre:

Vi har p.t. ingen bøger liggende til anmeldelse.

Engelsk Sprogbog med tilhørende øvehæfte af Chresten Frostholt

- Forlag:** eget forlag (Amtscentret for undervisning i Maribo)
Sider: bog, 51 sider; øvehæfte, 25 sider
Pris: grammatikhæfte, kr. 70,-
 øvehæfte, kr. 30,-

Engelsk sprogbog er to hæfter der er trykt på Amtscentret for undervisning, hvilket gør prisen overkommelig. Forfatteren undskylder i forordet, at der ikke er gjort noget ud af layout, som er almindeligt A4-format med almindelig skrift og uinspirerende opsætning. Dette er i øvrigt noget der gælder for mange andre grammatikker. Hvorfor skal det hele se så kedeligt ud? Signaleres der, at grammatikstof er kedeligt?

Chresten Frostholt prøver i sin gennemgang at komme over fordommene om grammatik ved bevidst at anvende en personlig stil, som kan være ganske underholdende. Mere om det senere. Hæftet er tænkt som en letlæst indføring i grundbegreberne i engelsk sprogbeskrivelse og i de vigtigste regler i engelsk grammatik, og målgruppen er dansktalende elever, kursister og studerende inden for de gymnasiale uddannelser.

På sin vis er hæftet traditionelt, idet det er ordklasseopdelt, men følges så af et afsnit om sætningsanalyse og afsluttes med et par sider om sproghistorie. Der er ingen paragrafinddeling, som det tit ses i andre fremstillinger, hvor grammatikken tænkes som en opslagsbog, som anvendes i forbindelse med elevernes skriftlige arbejde. Dette kan besværliggøre anvendeligheden af *Engelsk Sprogbog*, men omvendt er de enkelte afsnit ikke så lange, så eleverne kan muligvis hurtigt finde frem til det relevante grammatiske problem, som de ønsker behandlet. De konkrete engelske eller danske ord, som behandles, indgår imidlertid ikke i registret, som kun opregner de grammatiske fænomener, hæftet indeholder.

Det overordnede princip i hæftet er det kontrastive. De vigtigste problemfelter er med og behandlet i samme rækkefølge og form som andre steder, og der er en klarhed i fremstillingen. For eksempel beskrives hvorledes pluralisdannelsen i substantiverne er et resultat af en udviklingsproces, og der gives en god sproghistorisk redegørelse herfor. Uregelmæssighederne – *mice, teeth, children, men* og de andre – beskrives selvfølgelig; men forklaringen om, at der er tale om nogle af de mest almindelige ord i sproget, som på grund af hyppig brug har overlevet radikale ændringer, mangler.

Sproget er i en evig forandring, skrives der, og det illustreres godt i forbindelse med bortfaldet af shall/will distinktionen i britisk engelsk, som er sket under indflydelse fra amerikansk engelsk. Til gengæld tør forfatteren ikke tage skridtet fuldt ud i omtalen af den absolutte komparativ, som efterhånden har vundet indpas i britisk engelsk.

Eksempelmaterialet er en blanding af hjemmestrikkede og autentiske sætninger med mange bidder fra sangtekster, primært fra 1960'erne, måske ikke så let genkendelige for vores elever. En del af dem er ret

ANMELDELSER

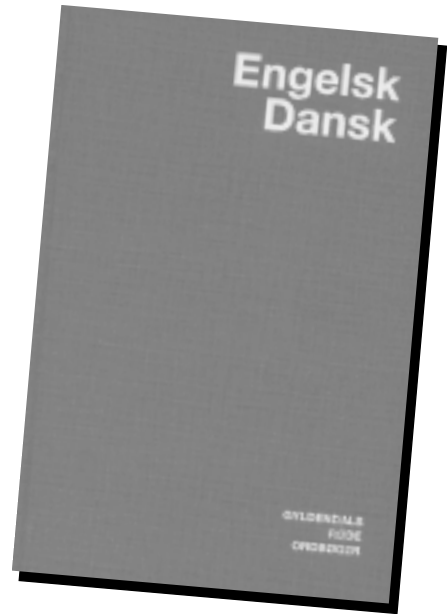
underholdende. Flemming Olsen har flere steder slået til lyd for det velvalgte eksempel, som gør, at man husker en given regel, og sådanne vil man også kunne finde her. Mon eleverne ikke vil huske *The school and its john* (*Skolen og dets lokum*) og derved undgår den forkerte apostrof i *its*?

Hæftet er som nævnt skrevet i et letlæst sprog, og man fornemmer forfatteren bag. Der er små anekdoter fra forfatterens rettelser og advarsler om for eksempel overdreven brug af *get* i passivkonstruktioner. Der er underholdende noter om brugen af det danske *man* og brugen af "four letter words".

Øvehæftet er kort og uhyre traditionelt. Der er stort set tale om oversættelser knyttet til de enkelte grammatiske problemer suppleret med eksamensoversættelser fra de seneste 10-15 år. Sætningerne er banale, og den gennemgående oversættelse, som fortsættes gennem hele hæftet og fortløbende illustrerer forskellige grammatiske problemer er dediceret fjollet. En større sprogforståelse tror jeg ikke der opnås med dette arbejde, som tilsyneladende ses isoleret i forhold til det øvrige arbejde i engelsktimerne. Jeg tænker her på de muligheder, der ligger i inddragelse af autentiske tekster for at styrke sprogbevidstheden hos eleverne.

Er man derfor ikke til det deduktive og reproducerende princip er øvehæftet højst uinteressant. Køb imidlertid et eksemplar af grammatikhæftet og se om det er noget for ens elever, der kunne tænkes at synes om stilen, hvor *bitch* oversættes med *smatso*.

Ole Juul Lund

Gyldendals Engelsk-Dansk ordbog Gyldendals Røde Ordbøger

Udgave: 13.

Sidetal: 976

Pris: Indb .kr.220.00

Så foreligger der en ny udgave af de velkendte "Gyldendals røde", nemlig engelsk-dansk ordbog, 13. udgave. Med sin gedigne lærredsindbinding og flotte røde farve bliver den én af de faste bestanddele af mit liv som engelsklærer, ligesom dens forgænger fra 1997.

Selve ordbogsdelen – lemmalisten – er ændret på nogle få punkter. Vi har stadig at gøre med den meget overskuelige tre-spaltede ordbogsside med den fine, læsevenlige typografi (som i øvrigt hedder Melior). Alle opslagsordene står klart: venstrestillet, med fed skrift og i streng alfabetisk orden.

Homonymer holdes ude fra hinanden ved at de fortsat får hver deres artikel med hver deres hævdede arabertal, for eksempel er der tre artikler til ordet **compound** (som sb, adj,vb). Dette system er nu gennemført

ANMELDELSER

konsekvent i 13. udgave. Eksempel: før fik ordet **post** fem artikler (som sb, vb, sb, sb, vb) I den nye udgave bliver dette til 2 artikler, én om substantivet og én om verbet. Dette system er langt mere overskueligt, og man kan forestille sig – håbe på – at det (psykologisk) er mere overkommeligt for eleverne at læse 2 (ganske vist) længere artikler end fem.

Noget andet nyt, og ligeledes en klar forbedring, er at betydningerne, ækvivalenterne, indenfor den enkelte artikel nu adskilles af fede arabertal. Hermed bliver det endnu mere overskueligt at finde den i konteksten korrekte oversættelse af et engelsk ord. Eksempel: artiklen om substantivet **game** fylder uforandret tolv linjer. Men hvor disse løb ud i ét i den tidligere udgave, kun adskilt af komma og semikolon, er betydningerne nu klart nummereret fra 1 til 7, hvilket gør opslagsarbejdet langt mere overskueligt.

Bortset fra disse organisatoriske forbedringer er opbygningen af artiklerne uændret: opslagsord, udtale (ofte inkl. amerikansk udtale), ordklasse, eventuel markering (tegn og forkortelser), ækvivalenter og, til sidst, faste udtryk og vendinger.

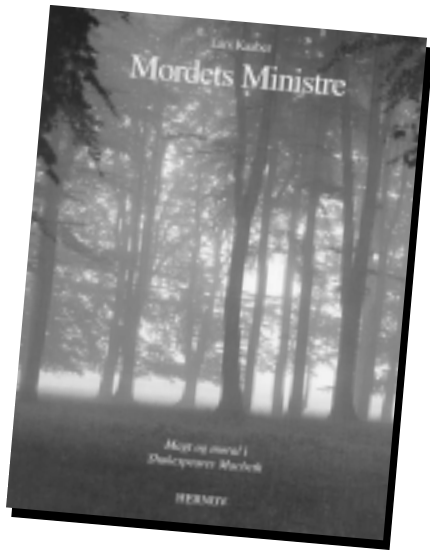
Noget afgørende nyt er, at denne udgave starter med en fem siders ”Vejledning i bogens brug” (og i øvrigt slutter med en 8 siders bøjningsliste med engelske, uregelmæssige verber). I denne vejledning finder jeg det især nyttigt at kunne hjælpe eleverne med at forstå forklaringen på hvad der (sandsynligvis) er opslagsordet i ”faste udtryk og vendinger” – et velkendt og forståeligt problem for eleverne. Nu står der direkte i vejledningen, at i f.eks. udtryk med ”verbum med substantivsobjekt” er opslagsordet substantivet. Eksempel: lose one’s head – opslagsordet er ”head”. (eksemplet viser også, at disse opslagsprincipper skal gennemgås med lærerhjælp). Ellers gennemgår vejledningen hvordan en ordbogsartikel skal aflæses. Dette er jo uundværligt,

og man kan blot undre sig over at en sådan vejledning først debutterer nu. Jeg vil dog mene at vejledningen kan blive mere overskuelig ved at forklare så meget som muligt med udgangspunkt i et par konkrete artikler som eksempel, hvortil forklaringer knyttes med pile. Altså et visuelt overskueligt system à la Advanced Learner’s. Et andet lille ønske fremsat på elevernes vegne er en kort, samlet latinsk OG dansk oversigt over de hyppigst forekommende grammatiske betegnelser, f.eks. ordklasser og tempus. Det er langtfra alle der til hver en tid kan huske hvad nu lige præp., præt. og pl. betyder. Her kunne en lille oversigt være nyttig.

Forlaget oplyser i følgeskrivelsen at der nu er 51.000 opslagsord (50.000 i 12. udgave) og 28.000 (25.000) udtryk og vendinger, samt at der er tilføjet over 10.000 nyere ord og udtryk, og forældede ord fjernet. Den svære afvejning for redaktionen er at udvælge de rigtige ord, for iflg. følgeskrivelsen er målsætningen ”at dække det almene behov så bredt som muligt, uden at ordbogen bliver for stor og upraktisk.” Og ordbogen ER vokset, med 250 sider, og har følgelig også lagt sig ud og taget på, men er så rigeligt sin vægt – og pris – værd. Et uundværligt redskab for vores elever.

På adressen www.gyldendalordbog.dk ligger der nu 4 små øvelser i brug af ordbogen, men det er tanken at disse skal udbygges (og vel niveaudeles?). Fint. For eleverne har til stadighed brug for at få skærpet deres evne til at udnytte ordbogen. ◆

Inge Dinnes

Mordets ministre, magt og moral i Shakespeares Macbeth.

Af Lars Kaaber

Sidetæl: 176 sider

Forlag: Hernovs forlag, 2002.

Kaabers bog er en letlæst og ganske underholdende, causerende gennemgang scene for scene af Shakespeares Macbeth med et indledende afsnit om kong James, hans interesse for hekse og den bibeloversættelse, han har lagt navn til. Ind i mellem er der ekskursorer, f.eks. om Renæssancens menneskesyn (om Machiavelli og Montaigne), side 43-45, og om stykkets tilnavn, the Scottish play, side 127-128, men hovedvægten ligger på en tolkning af stykket som teater med mange henvisninger til opførelsespraksis, herunder citater af nogle af de skuespillere, der har spillet Macbeth og Lady Macbeth. Der er ligeledes henvisninger til, og citater af, en række kendte instruktører og litteraterer (bl.a. Trevor Nunn, Polanski, Coleridge, A.C. Bradley).

På omslagets bagside siges det, at bogen ”kan læses som den første indføring i trage-

dien, men bogen kan også være et nyttigt redskab for viderekomne.” Undertegnede er enig i det første udsagn, men ikke i det sidste. Alment interesserede læsere og elever i 3.g. kan med udbytte læse bogen, men som redskab for fagfolk er fremstillingen ofte ufuldstændig eller ikke tilstrækkelig nuanceret.

Det nævnes et par gange, at Shakespeare ikke forberedte sine stykker til udgivelse, men det gøres ikke tydeligt, at Shakespeare dermed ville have mistet sit levebrød. I en tid uden copyright ville en udgivelse af et teaterstykke være at forære konkurrerende teatre arvesølvet.

I afsnittet Renæssancens menneskesyn siges det om tiden før renæssancen, med henvisning til skuespillet *Everyman* og de roller, der skal fremstille psychomachia, kampen om sjælen, at ”man valgte med andre ord at skildre mennesker som absolutte og endimensionelle fremfor foranderlige og sammensatte.” Dyder og laster er af natur endimensionelle, men det gør ikke menneskeskildringen i *Everyman* og tidens øvrige skuespil endimensionel.

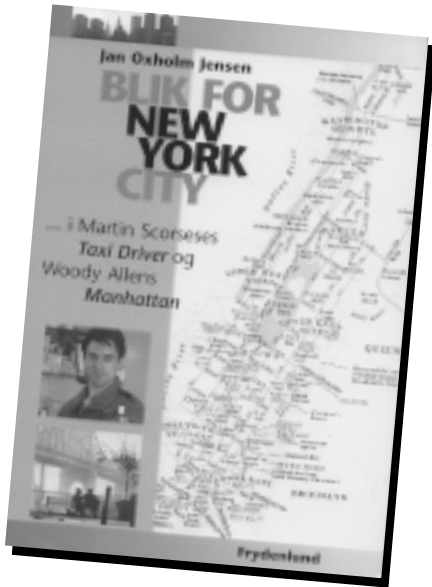
A.C. Bradleys *Shakespearean Tragedy* citeres flere gange. I litteraturlisten gives følgende oplysning: ”St. Martin’s Press, 1992” Det kan ikke være uinteressant at få at vide, at bogen blev udgivet første gang i 1904, men den oplysning får vi kun en passant på side 77. Ud af de 23 titler, som litteraturlisten rummer, anføres de 5 at være fra ”Casebook Series, Macmillan 1972”. I 1972 genoptrykkes Shakespeare: Macbeth, ed. John Wain, Macmillan, 1968. I denne bog er der trykt et uddrag af A.C. Bradleys bog, ligesom der er et uddrag af Sigmund Freuds *Some character-types met with in psycho-analytical work* (1916). I Kaabers bog står der ”I sin fortolkning af stykket fra 1916 havde selveste Sigmund

ANMELDELSER

Freud... (side 123-4)” Men der gives ingen reference, og Freud er ikke medtaget i litteraturlisten.

Kaabers bog er som sagt letlæst og underholdende. Jeg kan anbefale den til elever, der læser Macbeth. Som grundlag for lærerens forberedelse kan den ikke stå alene.

Frede Salling Pedersen

Blik for New York City – i Martin Scorseses *Taxi Driver* og Woody Allens *Manhattan*

Af Jan Oxholm Jensen

Forlag: Frydenlund

Omfang: 160 sider

Pris: 228 inkl. moms

ISBN: 87-7887-165-4

I den nuværende bekendtgørelse for engelskundervisningen i gymnasiet og på HF findes standardformuleringen: *Andre*

medier end det trykte ord, f.eks. film og video, skal indgå i undervisningen. Men hvordan og hvornår er det motiveret at inddrage film i undervisningen? I de fleste tilfælde vil jeg gætte på at filminddragelse motiveres af en tekst, som klassen har læst. Teksten har forrang, og filmen bliver den underholdende illustration af teksten. Jeg vil gætte på at de film, der hyppigst inddrages, er filmatiseringer. Det er indlysende, at det må forholde sig sådan, for film kan ikke være en del af eksamenspensum og de indtager derfor en sekundær plads i vores undervisning.

Jan Oxholm Jensens bog *Blik for New York* inspirerer dog til at gøre filminddragelse til mere end en tilbagelænet afslutning på litteraturlæsningen. Det er ganske vist ikke det, der er bogens sigte, for Jan Oxholm Jensen har skrevet en bog som mere er til fagfæller inden for filmkundskaben end til den almindelige læser. Bogen rummer 7 kapitler + diverse bilag. De helt centrale kapitler i bogen er de to kapitler som rummer analysen af de to film *Taxi Driver* og *Manhattan*. Disse kapitler hviler på 3 teoretiske kapitler, der redegør for Kevin Lynchs undersøgelse af den mentale rumlige orientering hos byboere, og for filmteoretikerne Kristin Thompsons og David Bordwells teorier om filmmediets narrative teknik.

Det er som sagt analyserne af de to film, der er bogens centrale ærinde, og dem bliver man bestemt klogere af at læse. Jeg finder i særlig grad analysen af *Taxi Driver* relevant, fordi filmen og dens historie uden tvivl vil appellere til vore elever. Der er hele film-noir aspektet (som vores elever jo også tiltrækkes af i f.eks. *Pulp Fiction*), der er fremmedgørelse, der er byen som en slags aktivt med-/modspillende person, der er masser af fortælling i billeder. En grundig læsning af Jan Oxholm Jensens analyse fører læseren ned i de lag af fortællingen, som har at gøre med mise-en-scene, kamerafø-

ANMELDELSER

ring, montage og optiske effekter, samt den auditive side af filmen, der ikke mindst præges af Bernard Herrmanns urban-jazz-saxofon. Faktisk kunne man sige, at her er den film som kan ledsage en beskæftigelse med René Bühlmans *New York City*, Systime 1999. Dertil kommer at man kan erhverve *Taxi Driver* på DVD med ekstra features, bl.a. hele scriptet. Det er så smart, at man kan "zappe" fra film til script og se forholdet mellem tekst og billeder. I øvrigt findes the screenplay i en downloadable udgave på Drew's Script-O-Rama

Jan Oxholms Jensens analyse af *Manhattan* får filmen til at glide ned som film. Det er en god analyse af en film, som jeg helt mangler et gen for, ligesom jeg er totalt upåvirket af Woody Allans angivelige charme. Men analysen er som sagt god og relevant, fordi de to film kommer til at stå som to kontrasterende billeder på New York.

Når alt dette er sagt kommer jeg ikke uden om at beklage, at der ikke er et stikordsregister i bogen. Hvis man vil udgive bøger om emner der nødvendiggør så mange referencer, så må et stikordsregister være på sin plads. Og der er mange referencer i bogen – også alt for mange. Der er en litteraturliste på omkring 150 numre. Det er lige før det virker irriterende med alle disse referencer, der tilsyneladende skal dokumentere forfatterens belæsthed. Bogen efterlader én med det indtryk at det er et universitetsspeciale, der har fundet vej til et forlag. Men inden det fandt vej ud af forlaget skulle der have været en venlig forlagskonsulent, som havde givet nogle gode råd om det at udgive bøger, og som også havde påpeget visse sproglige uhensigtsmæssigheder.

Men bogen kan bestemt anbefales til skolens bibliotek.

Hanne Drejergaard Kjeldsen

USA i det 20. århundrede. Af Michael Bach Henriksen.

Forlag: Gyldendal, 2002

Sidetæl: 160 sider (med gode illustrationer og billedtekster!).

Pris: 146 kr. ekskl. moms.

Med større fagsamarbejde i det kommende gymnasium i bagehovedet er det med en særlig interesse man åbner bogen *USA i det 20. århundrede*, som først og fremmest er beregnet til faget historie, og i første omgang skuffes man ikke som engelsklærer. Godt nok begynder århundredet i bogen først i 1917, men i forordet anes en rød tråd, som indeholder amerikanske „forestillinger“, „myter“ og selvforståelse. Noget sådant, der tangerer mentalitetshistorie, er jo ganske oplagt i sammenhæng med litteraturfortolkning.

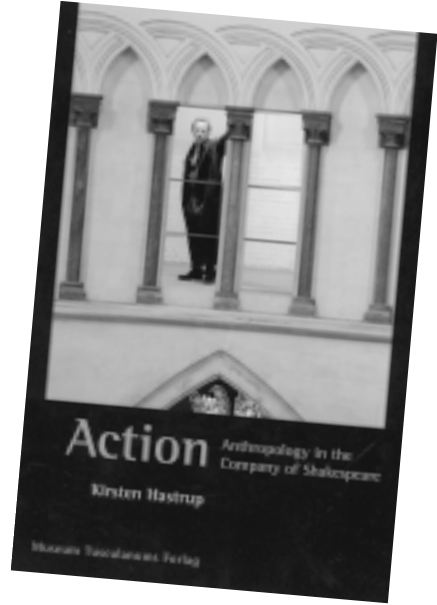
De første kapitler har tilhørende kilder af Enzensberger om Al Capone og uddrag af *The Great Gatsby*, og selve den historiske fremstilling er velskrevet, som den er det hele bogen igennem, men nu begynder Michael Bach Henriksen at forfalde til præsidenternes indsættelsestaler. Det er nok muligt, at disse taler siger meget om amerikanske ideer, men virkeligheden kan unægtelig ligge et andet sted. Den findes dog også i bogen i form af tekster af fx Studs Terkel og breve

fra anonyme amerikanere til Eleanor Roosevelt. Mere betænkeligt er det, at der nu efterhånden kommer flere tekster om amerikansk udenrigspolitik, end bogens linje kan holde, fx Roosevelts og Churchills „Atlantehavserklæring.“ En anden mislyd breder sig eftersom bogen også indeholder danskeres syn på USA, som hos David Gress, Bo Bjørnvig, senere et interview med Svend Auken og tekster af Frede Vestergaard, Søren Ulrik Thomsen og Poul Høi. Hvor ligger disse teksters kildeværdi?

Det mest kritisable i mine øjne er dog fokuseringen på præsidenternes indsættelsestaler og på præsidentembedets historie, som mere og mere fortrænger de oprindelig mål, også i den historiske fremstilling.

Det skal dog ikke glemmes, at der er mange gode tekster og at den historiske fremstilling er velskrevet og pålidelig, så man som læser får et vældigt godt brush-up, men i stedet for partipolitik og udenrigspolitik kunne bogens linje fra begyndelsen være mere tjent med socialhistoriske vinkler og kilder, gerne litterære. Så fik engelsklæreren det sidste ord!

Esben Andreasen

Kirsten Hastrup: “Action - Anthropology in the Company of Shakespeare”

Forlag: Museum Tusulanum, 2004

Pris: Kr. 298, -

”Action” er en bog af de sjældne. Ikke så meget på grund af emnet, for der er skrevet masser af bøger om skuespilleres arbejde med Shakespeare, men på grund af den særlige vinkel, som emnet denne gang anskues fra, nemlig den antropologiske. Det er på dette felt, at Vibeke Hastrup er ekspert.

Når man så sjældent ser værker om antropologi og teater skyldes det ikke, at det er en underlig konstellation. Antropologiens relation til teatret går faktisk helt tilbage til Aristoteles, som i *Poetikken* forklarede teatrets nødvendighed derved, at dramaet sender tilskueren gennem en socialiseringsproces, samt i en form for psykoterapi. Han fremhævede de to grundbegreber *Mimesis* – evnen til at efterligne (begrebet er indgående behandlet i Hastrups bog) – og *Katharsis*, den sjælelige renselse, man erhverver sig

ANMELDELSER

ved at bevidne dramatiske begivenheder fra tilskuerpladsens tryghed.

Antropologien spørger naturligvis også hos Shakespeare, når han lader Hamlet sige, at dramaet holder et spejl op for virkeligheden og viser samtiden dets dyder og fejl. Med Shakespeare nærmer teatret sig en samfundskritisk funktion. Naturligvis kan Shakespeare også selv siges at dyrke ”applied anthropology”, eller praktisk antropologi i den forstand, at hans studier i mennesket sigtede mod et konkret og brugbart resultat – stykkerne.

I sidste århundrede har sociologen Erving Goffman påvist, hvordan teatret har invaderet virkeligheden i ”*The Presentation of Self in Everyday Life*” (1959) – altså, at vi mere eller mindre bevidst påtager os roller i samspillet med virkeligheden omkring os.

Men det er ikke slet ikke grænserne for disse fænomener – interrelationerne mellem teater og virkelighed - som ”Action” afsøger. Hastrup gør det meget klart, at hendes ærinde ikke er teatret som ”antropologi pr. vikar”, og at hun ikke undersøger teatret som spejl for en anden virkelighed, men ser på *teatret som en virkelighed i sig selv*. Centralt i bogen står derfor også Peter Brooks ord om Shakespeare: ”*What he wrote is not an interpretation: it is the thing in itself*”. Og her bliver det for alvor interessant: For hvad er teatret i sig selv? Hvad er teaterfolk for en særlig slags folkefærd? Hvad er det egentlig for en funktion, de udfører? Og hvorfor er Shakespeare den bedste katalysator for denne funktion?

Jeg må sige, at jeg aldrig har set så mange forskelligartede synspunkter på denne sag samlet i én bog, og netop dette – mangfoldigheden - er Hastrups fortjeneste. Hun træder med videnskabelig og professionel

ydmøghed i baggrunden og fungerer som studievært for en stor og broget skare teaterfolk i et samlet forum. Og hvilket forum! Her er Howard Barker, Eugenio Barba, Kenneth Branagh, Peter Brook, Steven Berkoff, Bertolt Brecht, Simon Callow (som vel huskes bedst herhjemme for sin nøgenbadende præst i ”Room with a View”, men Callow er faktisk et seriøst scenenavn i UK), John ”Learn-by-Doing” Dewey, T.S. Eliot, Gombrich (med kunsthistorien), Harley Granville-Barker (den første instruktør hvis bøger gavmildt blandede praksis og teori), *New Historicism*s fader, Greenblatt, Jerzy Grotowski, Kermode, Kott, Nietzsche, mindst tre *Sirs* (Gielgud, Redgrave og McKellen), Susan Sontag, Stanislavski (naturligvis) og talrige andre.

”Action” er en sand mælkevej af teaterstjerner, fra skuespillere, instruktører, forskere og andre, der måtte have noget interessant at sige. Og som man måske nok kan gætte: de er langt fra enige, og netop dette gør det hele endnu mere interessant.

Skal man være kategorisk (noget, som Hastrup dydigt undgår, men som denne anmelder må ty til af pladshensyn), så markerer de ældre aktører sig ved at se på skuespillerfaget som et håndværk, og på teatret som en arbejdsplads - hvis de da ikke går hele linen ud og ser på teatret som en legeplads. De læner sig typisk op ad det næsten kyniske og afromantiserede, med ytringer som: ”*The only point of the first night in a theatre is to get the actors through to the second*” - eller som med Michael Redgraves morsomme anekdote om hvordan han, da han spillede Laertes i ”Hamlet” på The Old Vic i 1936, havde regnet ud, at han efter anden akt kunne nå over og se en helt anden forestilling på et andet teater, før han igen skulle på i fjerde akt. Dengang var der sandelig ikke noget med at sidde i koncentreret me-

ANMELDELSER

dition i garderoben et par timer før sin entré, for at opnå kontakt med sit anima.

Personligt finder jeg sådan et jordnært syn på skuespillergerningen dejligt befriende, for det kan nemlig hurtigt gå i den anden grøft, hvor teatret som arbejdsplads bliver til teatret som *tempel* – og hvor det, der dyrkes, ikke er formidlingen af en olympisk lov (som i antikken) men teatret som sin egen religion: ”theatre” bliver til ”*thea-tub*”, og så står røgelsen ud af mund og polypper. Bette Davis sagde om showbiz, at det med tiden var blevet ”*all the religions in the world rolled into one, and we’re the gods and goddesses*”. Også dette teatersyn rummer ”Action” mange eksempler på, men – og det bør understreges – det er aldrig Hastrup, som kammer over i den forbindelse. Hun lader ganske nøgternt teatrets talsmænd og -kvinder komme til orde, hvor end de står.

Hastrup arrangerer konfrontationer mellem skarpe kontraster, som for eksempel da Michael Redgrave beklager, at den moderne hang til fordybelse i replikken gør klassikerne for lange, mens franske Arianne Mnouschkine lidt længere nede på samme side bedyrer, at man aldrig må skynde sig, og at hun ikke begriber hvordan *Tartuffe* kan spilles på under to timer.

Man fornemmer, at Hastrups hjerte banker stærkest for det eksperimenterende teater i 60erne, med Grotowski og Barba, samt for John Bartons meget konventionelle produktioner for *Royal Shakespeare Company*. Hvad de eksperimenterende teaterformer angår, synes Hastrup dog at støtte Jonathan Millers beklagelse over forestillinger, som eksperimenterer for eksperimentets skyld, og som vrider stykkernes oprindelige intentioner helt af led for at kommentere på noget entydigt aktuelt – Jan Kott kaldte det ’*forced topicality*’ (som måske for eksempel i

Selimovichs Hamlet-produktion, der i slutningen af det 20. århundrede refererede til Kosovo). Som Miller siger om sådanne forestillinger: ”*It’s a pretext rather than a text*”. Shakespeare behøver ingen modernisering for at være moderne.

Nu er det jo almindelig praksis, at man inficerer en anmeldelse med kritisk skepticisme, så læserne ikke skulle mistænke, at man er i familie med forfatteren. Jeg er hårdt presset når det kommer til kritikpunkter, for ud over at være et værk af stor lødighed og videnskabelig soberhed (faktisk det sobreste, jeg længe har læst) så er ”Action” også en smuk udgivelse, med talrige fotos fra en bred vifte af shakespeareproduktioner. Det eneste, jeg kan tilbyde i form af kritik er faktisk de rene petitesser: Sir Laurence Olivier er et par gange (men ikke konsekvent) stavet forkert (”Lawrence”), og bogen holder sig mest til den *britiske* shakespeare-tradition (på bekostning af Shakespeares globalitet), hvilket nok skyldes forfatterens adgang til kilder snarere end snobberi. Desuden er det jo en forfatters pligt at begrænse sig, og Hastrup har altså valgt at favorisere Shakespeares hjemland (med enkelte afstikkere til f.eks. franske Arianne Mnouschkine, polske Jan Kott og russiske Stanislavski).

Et godt forslag til bogens andet oplag ville desuden være at supplere med et navneindeks. I min læsning af bogen havde jeg lidt mas med at finde tilbage til de citater, jeg ønskede at genlæse, og her ville et indeks med de citerede teaterfolk hjælpe en del.

Med dette er min negative kritik til gengæld udtømt. Resten af denne anmeldelse er ren panegyrik. En af bogens allerstørste fortjenester kommer i sidste del, hvor Hastrup i kapitlet ”The Renaissance Horizon” gen-

ANMELDELSER

nemgår Det elisabethanske Verdensbillede – og som en af de få danske forskere fremlægger Hastrup det *helt korrekt*. Gudskelov, for især blandt danske shakespearekribenter hersker nemlig forvirring omkring renæssancens verdensbillede. Alt for mange tror – og skriver det også i tidsskrifter, samt, ak og ve, i introduktioner til gymnasiebøger – at Shakespeare, såvel som hans samtidige, gik helhjertet ind for ”The Chain of Being” og troen på en uangribelig, kosmisk verdensorden, der spændte fra Gud ned over Paven, kongen, adelen og alle samfundstrin for så at ende i dyreriget ved regnormen. Desuden bilder mange skribenter sig ind, at Shakespeares stykker altid moraliserede imod et brud på denne orden. Denne misforståelse stammer fra Tillyards ”The Elizabethan World Picture” fra 1943, og adskillige er siden gået lige i fælden. Men ikke Hastrup. Hun er blandt dem, der har forstået, at Shakespeare til stadighed skildrer middelalderens gamle verdensorden som netop *gammel*, og at renæssancemennesket – og dermed også Shakespeare selv – skulle orientere sig i et nyt univers, der i sin mangel på faste holdepunkter og endegyldige autoriteter mere ligner vort eget. Harold Bloom er endda nyligt gået så vidt som til at kreditere Shakespeare for at have *opfundet* det moderne menneskesyn og verdensbillede (Blooms titel fortæller alt: *Shakespeare, The Invention of the Human*). Alene Hastrups kapitel om renæssancens verdens- og menneskesyn er rigelig grund til at anskaffe sig ”Action”, for sagen kan dårligt fremlægges i en mere præcis og velskrevet form.

Også Hastrups tidligere kapitel om Shakespeares *Globe Theatre* er værd at fremhæve som god læsning for folk, der vil have hurtig og sikker besked.

Hastrups bog er nok for vanskeligt tilgængelig for gymnasieelever, men engelsk- og

dramalærere, der skal undervise i Shakespeare, såvel som skuespillere og instruktører, ikke mindst, bør omgående anskaffe sig et eksemplar. ”Action” er god at blive klog af, og vil utvivlsomt blive et af de værker, man vil konsultere med jævne mellemrum.

Lars Kaaber

